നീതിസാരം

നീതിസാരം

ദേവി ബുക്ക് സ്റ്റാൾ

ശൃംഗപുരം, കൊടുങ്ങല്ലൂർ - 680664

നീതിസാരം

മനുഷ്യസഹജമായ എല്ലാവിധസംശയങ്ങളും ദൂരീകരിക്കുവാൻ പര്യാപ്തമത്രേ "നീതിസാര"മെന്ന ചെറുഗ്രന്ഥം. തലമുറകളായി പ്രചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതും ഇന്നത്തെ യാന്ത്രിക ജീവിതത്തിൽ വേണ്ടത്ര ശ്രദ്ധിക്കപ്പെടാതെ പോകുന്നതുമായ ഈ ചെറുഗ്രന്ഥം ഞങ്ങൾ പലപതിപ്പുകൾ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അർഹമായ പ്രചാരം അതിനു ലഭിച്ചിട്ടില്ല എന്നു തോന്നുകയും ഇത്ര നല്ല ഒരു ശാസ്ത്രഗ്രന്ഥം എല്ലാ സജ്ജനങ്ങളാലും ശ്രദ്ധിക്കപ്പെടുകതന്നെ വേണമെന്ന സദുദ്ദേശത്താലും കെട്ടിലും മട്ടിലും ചില വ്യത്യാസങ്ങളെല്ലാം വരുത്തി പുനഃപ്രസിദ്ധീകരിക്കുകയാണിവിടെ.

ഇതിലെ തത്വങ്ങൾ നല്ല ശ്രദ്ധയോടുകൂടി മനസ്സിലാക്കി പ്രാവർത്തികമാക്കിയാൽ കേരള ജനത ലോകത്തിന് മാതൃകയായി മാറും എന്നതിൽ സംശയിക്കേണ്ടതില്ല.

പ്രസാധകർ.

നീതിസാരം

പ്രണമ്യ സർവലോകേശം ദേവദേവേശ്വരം ഹരിം
നീതിസാരം പ്രവക്ഷ്യാമി സർവ്വശാസ്ത്രസമാഹൃതം

അർത്ഥം - ചരാചര ഗുരുവാകുന്ന ഭഗവാനെ നമസ്ക്കരിച്ച് സർവ്വശാസ്ത്രങ്ങളിലും ചൊല്ലിയതിൽ സാരമായുള്ള വാക്കുകളെ എടുത്തു ലോകോപകാരത്തിനായിക്കൊണ്ടു പറയുന്നേൻ.

ശ്രൂയതാം ധർമ്മസർവസ്വം ശ്രുത്വാ ചൈവ വിചാര്യതാം
ആത്മനഃ പ്രതികൂലാനി പരേഷാന്ന വിചാരയേൽ

അർത്ഥം - ധർമ്മാധർമ്മങ്ങളെല്ലാം കേട്ട് അതിനെ ബുദ്ധികൊണ്ടു വിചാരിച്ച് ആത്മാവിനു ഗുണവിരോധമായ കാര്യങ്ങളെ ആരോടും ചെയ്യരുതെന്നറിക.

അപരീക്ഷ്യനകർത്തവ്യം കർത്തവ്യം സുപരീക്ഷ്യ ച
ന ചേദ് ഭവതി സന്താപോ ബ്രാഹ്മണ്യാ നകുലാദ്യഥാ

അർത്ഥം - ഒന്നു ചെയ്‌വാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ പരീക്ഷകൂടാതെ ചെയ്യരുത്. പരീക്ഷയോടുകൂടി സകല കാര്യങ്ങളും ചെയ്യണം. പരീക്ഷ കൂടാതെ ചെയ്താൽ കീരിയെക്കൊന്ന ബ്രാഹ്മണിയെപ്പോലെ സന്താപത്തിനു കാരണമാകുമെന്നറിക.

അവശ്യമനുഭോക്തവ്യം കൃതം കർമ്മശുഭാശുഭം
നാഭുക്തം ക്ഷീയതേ കർമ്മകല്പകോടിശതൈരപി

അർത്ഥം - നല്ലതെങ്കിലും തീയതെങ്കിലും തന്നാൽ ചെയ്യപ്പെട്ട പുണ്യപാപങ്ങൾ താൻതന്നേ അനുഭവിക്കൂ. നൂറുകോടി കല്പ കാലം ചെന്നാലും അനുഭവിക്കാതെ തീരാ എന്നറിക.

അർത്ഥാനാമാർജ്ജനേദുഃഖം ആർജ്ജിതാനാന്തു രക്ഷണേ
ആയേ ദുഃഖം വ്യയേ ദുഃഖമർത്ഥഃ കിം ദുഃഖഭാജനം

അർത്ഥം - അർത്ഥം ഉണ്ടാക്കുവാനും ഉണ്ടാക്കിയാൽ രക്ഷിപ്പാനും ദുഃഖം; അർത്ഥം അഴിക്കുമ്പോഴും ലാഭം വരുത്തുമ്പോഴും ദുഃഖം; അർത്ഥം ദുഃഖത്തിനായിക്കൊണ്ടുള്ള പാത്രമെന്നറിക.

വിദ്വാനേവ വിജാനാതി വിദ്വജ്ജനപരിശ്രമം
നഹി വന്ധ്യാവിജാനാതി ഗുർവീം പ്രസവവേദനാം

അർത്ഥം - വിദ്വാനേ വിദ്യയുള്ളവനെ അറിഞ്ഞുകൂടൂ. എന്തെന്നാൽ പ്രസവിക്കാത്ത സ്ത്രീക്കു പ്രസവവേദന തിരിയായല്ലോ എന്നതുപോലെ എന്ന് അറിക.

മാതാ പിതാ ച മേ ശത്രുര്യേന ബാല്യേനപാഠ്യതേ
സഭാമദ്ധ്യേ ന ശോഭതേ ഹംസമദ്ധ്യേ ബകോയഥാ

അർത്ഥം - ചെറുപ്പത്തിൽ വിദ്യാഭ്യാസം ചെയ്യിപ്പിക്കാത്ത മാതാപിതാക്കൾ ശത്രുക്കൾക്കു സമാനം ആകുന്നു. അത് എന്തെന്നാൽ വിദ്യ അഭ്യസിച്ചിട്ടില്ലാത്തവൻ, ഒരു സഭാമദ്ധ്യത്തിൽ ചെന്നാൽ അന്നങ്ങളുടെ ഇടയിൽ അകപ്പെട്ട കൊക്കിനു സമം തന്നെ എന്നറിക.

കർപ്പൂരധൂളീകലിതാലവാലേ
കസ്തൂരികാകല്പിതദോഹളശ്രീഃ
ഹിമാംബുകാരൈരഭിഷിച്യമാനഃ
പ്രാഞ്ചം ഗുണം മുഞ്ചതി നോ പലാണ്ഡുഃ

അർത്ഥം - കർപ്പൂരത്തടത്തിൽ ഉള്ളി നട്ട് കസ്തൂരി വളമിട്ടു പനിനീരുകൊണ്ട് അഭിഷേകം ചെയ്താലും ഉള്ളിയുടെ ഗന്ധം തീരാ എന്നറിക.

ആചാര്യാൽപാദമാദത്തേ പാദം ശിഷ്യഃസ്വമേധയാ
പാദം സബ്രഹ്മചാരിഭ്യഃ പാദം കാലക്രമേണതു

അർത്ഥം - യാതൊരുവിദ്യയും, ഗുരുവിനോടു നാലിലൊന്നും സ്വമേധയാ നാലിലൊന്നും; കൂടെ പഠിക്കുന്ന സഖികളോടു നാലിലൊന്നും കാലക്രമംകൊണ്ടു നാലിലൊന്നും; ഇങ്ങനെ നാലുംകൂടി മുഴുവനാകും എന്നറിക.

ശ്രുതമിച്ഛന്തി പിതരോ ധനമിച്ഛന്തി മാതരഃ
ബാന്ധവാഃ കുലമിച്ഛന്തിഃ രൂപമിച്ഛന്തി കന്യകാഃ

അർത്ഥം - വിവാഹത്തിങ്കൽ പിതാക്കൾ വിദ്വാനെ ഇച്ഛിക്കുന്നു.

മാതാക്കൾ ധനവാനെ ഇച്ഛിക്കുന്നു. ബന്ധുക്കൾ വംശവാനെ ഇച്ഛിക്കുന്നു. കന്യകമാർ രൂപവാനെ ഇച്ഛിക്കുന്നു എന്നറിക.

വൃശ്ചികസ്യവിഷം പുച്ഛം മക്ഷികായാ വിഷം ശിരഃ
തക്ഷകസ്യവിഷം ദന്തം സർവാംഗം ദുർജ്ജനസ്യച.

അർത്ഥം - തേളിന്നു വാലിന്മേൽ വിഷം. ഈച്ചയ്ക്ക് തലയിൽ വിഷം, സർപ്പത്തിനു പല്ലിന്മേൽ വിഷം, ദുഷ്ടർക്കു സർവാംഗം വിഷമെന്നറിക.

പക്ഷീണാം ബലമാകാശം മത്സ്യാനാമുദകം ബലം
ദുർബലസ്യ ബലംരാജാ ബാലാനാം രോദനം ബലം

അർത്ഥം - പക്ഷികൾക്ക് ആകാശം ബലം, മത്സ്യങ്ങൾക്ക് വെള്ളമുള്ള ദിക്കിൽ ബലം, ബലഹീനന്മാർക്കു രാജാവു ബലം, കുട്ടികൾക്കു കരച്ചിൽ ബലം എന്നറിക.

വിവാദശീലാം സ്വയമർത്ഥചോരിണീം
പരാനുകൂലാം പതിദോഷഭാഷിണീം
അഗ്രാശിനീമന്യഗൃഹപ്രവേശിനീം
ഭാര്യാം ത്യജേൽപുത്രദശപ്രസൂതികാം.

അർത്ഥം - യാതൊരു സ്ത്രീ എല്ലായ്പോഴും വിവാദിക്കുകയും തന്റെ മുതൽ താൻതന്നെ മോഷ്ടിച്ച് എടുക്കുകയും അന്യപുരുഷനു അനുകൂലമായിരിക്കയും ഭർത്താവിനെക്കൊണ്ട് ദോഷം പറയുകയും ഭർത്താവിനും തനിക്കും കൂടി വച്ചാൽ താൻമുമ്പിൽ ഉണ്ണുകയും എല്ലായ്പോഴും അന്യഗൃഹത്തിൽ പോയിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നോ, ആ സ്ത്രീക്ക് പത്തു പുത്രരുണ്ടെങ്കിലും ഉപേക്ഷിക്കണമെന്നറിക.

കാര്യേഷുമന്ത്രീ കരണേഷു ദാസീ
രൂപേഷു ലക്ഷ്മീ ക്ഷമയാധരിത്രീ
സ്നേഹേഷു മാതാ ശയനേഷുവേശ്യാ
ഷട്കർമ്മനാരീ കുലധർമ്മപത്നീ

അർത്ഥം - യാതൊരു സ്ത്രീ കാര്യത്തിൽ മന്ത്രിയെപ്പോലെയും പ്രവൃത്തിയിൽ ദാസിയെപ്പോലെയും രൂപത്തിൽ ലക്ഷ്മിയെപ്പോലെയും ക്ഷമകൊണ്ടു ഭൂമിദേവിയെപ്പോലെയും സ്നേഹത്തിൽ മാതാവിനെപ്പോലെയും ശയനത്തിൽ വേശ്യയെപ്പോലെയും ഇരിക്കുന്നുവോ, ഇച്ചൊന്ന ഗുണം ആറും ഉള്ളവൾ ധർമ്മപത്നിയെന്നറിക.

സ്നാതമശ്വം ഗജം മത്തം വൃഷഭം കാമമോഹിതം
ശൂദ്രമക്ഷരസംയുക്തം ദൂരതഃ പരിവർജ്ജയേൽ.

അർത്ഥം - കുളിച്ചു വരുന്ന കുതിരയുടേയും മദിച്ചു വരുന്ന ആനയുടേയും പശുവിൻ പിമ്പേ വരുന്ന കാളയുടേയും വിദ്യാഭ്യാസം ചെയ്ത ശൂദ്രരുടേയും അടുക്കൽ ചെല്ലരുതെന്നറിക.

ഉപകാരോപി നീചാനാമപകാരായ വർത്തതേ
പയഃ പാനം ഭുജംഗസ്യ കേവലം വിഷവർദ്ധനം

അർത്ഥം - ദുർജ്ജനത്തിനുപകാരം ചെയ്താൽ ഉപദ്രവം അനുഭവിക്കും. പാമ്പിനു പാൽകൊടുത്താൽ വിഷം വർദ്ധിക്കുന്നു, ആയതുപോലെ എന്നറിക.

ഏകധാ ദശധാ ചൈവ ശതധാച സഹസ്രധാ
രണേ പാർത്ഥശരോവൃഷ്ടിർദ്ദാനം ബ്രഹ്മവിധേയഥാ

അർത്ഥം - അർജ്ജുനന്റെ അമ്പ് എടുക്കുമ്പോൾ ഒന്ന്, തൊടുക്കുമ്പോൾ പത്ത്, അയക്കുമ്പോൾ നൂറ്, വഴിക്ക് ആയിരം, കൊള്ളുമ്പോൾ ശരവർഷം എന്നപോലെ; ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയുടെ കൈയിൽ കൊടുത്ത ദാനഫലമെന്നറിക.

അശ്വപ്രയാണാംബുദഗർജ്ജിതഞ്ച
സ്ത്രീണാഞ്ചചിത്തം പുരുഷസ്യ ഭാഗ്യം
അവർഷണഞ്ചാപ്യതി വർഷണഞ്ച
ദേവോ ന ജാനാതി കുതോ മനുഷ്യഃ

അർത്ഥം - കുതിരച്ചാട്ടവും ഇടിവെട്ടുകയും സ്ത്രീകളുടെ ഹൃദയവും പുരുഷന്റെ ഭാഗ്യവും വർഷമില്ലാത്തതും വർഷമേറുന്നതും ദേവകൾക്കു പോലും അറിക വയ്യാ. പിന്നെ മനുഷ്യൻ എങ്ങനെയറിയുന്നു എന്നറിക.

ലക്ഷ്മീർലക്ഷണഹീനേച കുലഹീനേ സരസ്വതീ
അപാത്രേ ലഭതേ നാരീ മേഘവർഷന്തു പർവ്വതേ

അർത്ഥം - ശ്രീഭഗവതി വൃത്തിയില്ലാത്തവങ്കലും സരസ്വതി നീചകുലത്തിങ്കലും സ്ത്രീകൾ യോഗ്യനല്ലാത്തവങ്കലും വർഷം പർവ്വതത്തിന്മേലും തുല്യം എന്ന് അറിക.

അസന്തുഷ്ടോദ്വിജോനഷ്ടസ്സന്തുഷ്ടഃ ക്ഷത്രിയസ്തഥാ
സലജ്ജാഗണികാനഷ്ടാ നിർല്ലജ്ജാതുകുലാംഗനാ

അർത്ഥം - സന്തോഷമില്ലാത്ത ബ്രാഹ്മണനും സന്തോഷത്തോടുകൂടിയ ക്ഷത്രിയനും ലജ്ജയുള്ള വേശ്യയും ലജ്ജയില്ലാത്ത കുലസ്ത്രീയും നഷ്ടമായിപ്പോകുമെന്നറിക.

സത്യേന ലോകം ജയതി ദാനൈർജ്ജയതിദീനതാം
ഗുരുൻശുശ്രൂഷയാജീയാദ്ധനുഷാ ഏവശാത്രവാൻ

അർത്ഥം - ജനങ്ങളെ സത്യംകൊണ്ടും ദീനതയെ ദാനങ്ങളെക്കൊണ്ടും ഗുരുഭൂതരെ ശുശ്രൂഷയെക്കൊണ്ടും ശത്രുക്കളെ ആയുധം കൊണ്ടും ജയിക്കണം എന്നറിക.

പുഷ്പേഷുജാതീ പുരുഷേഷു വിഷ്ണുർ
നാരീഷുരംഭാ നഗരീഷുകാഞ്ചീ
നദീഷുഗംഗാ നരപേഷുരാമഃ
കാവ്യേഷുമാഘഃ കവികാളിദാസഃ

അർത്ഥം - പുഷ്പങ്ങളിൽ പിച്ചകവും, പുരുഷന്മാരിൽ വിഷ്ണുവും, സ്ത്രീകളിൽ രംഭയും, പട്ടണങ്ങളിൽ കാഞ്ചീപുരവും, നദികളിൽ ഗംഗയും, രാജാക്കന്മാരിൽ ശ്രീരാമനും, കാവ്യങ്ങളിൽ മാഘവും, കവികളിൽ കാളിദാസനും വൈശിഷ്ട്യത്തെ വഹിക്കുന്നു എന്നറിക.

ജനിതാചോപനേതാചയസ്തു വിദ്യാംപ്രയച്ഛതി
അന്നദാതാഭയത്രാതാപഞ്ചൈതേപിതരഃ സ്മൃതാഃ

അർത്ഥം - ഉല്പാദിപ്പിച്ചവനും ഉപനയിപ്പിച്ചവനും വിദ്യ പഠിപ്പിച്ചവനും ചോറുകൊടുത്തവനും പ്രാണഭയത്തിങ്കൽ രക്ഷിച്ചവനും ഇവരഞ്ചുപേരും പിതാക്കന്മാരാകുന്നു.

ഗുരുപത്നീ രാജപത്നീ
ജ്യേഷ്ഠപത്നീ തഥൈവ ച
പത്നീമാതാ സ്വമാതാ ച
പഞ്ചൈതേ മാതരഃ സ്മൃതാഃ

അർത്ഥം - ഗുരുപത്നിയും രാജപത്നിയും ജ്യേഷ്ഠപത്നിയും പത്നിയുടെ മാതാവും തന്റെ മാതാവും ഇവരൈവരും മാതാക്കളെന്നറിക.

ശകടം പഞ്ചഹസ്തേഷു ദശഹസ്തേഷു വാജിനം
ഗജം ഹസ്തസഹസ്രേഷു ദുർജ്ജനം ദൂരതസ്ത്യജേൽ

അർത്ഥം - ചാട്ടിന് അഞ്ചുകോലകലവും കുതിരയ്ക്ക് പത്തുകോലകലവും ആനയ്ക്ക് ആയിരം കോലകലവും ദുർജ്ജനത്തിന് അളവില്ലാത്ത അകലവും നൽകണമെന്നറിക.

പിതാരക്ഷതി കൗമാരേ
ഭർത്താരക്ഷതി യൗവ്വനേ
പുത്രോ രക്ഷതി വാർദ്ധക്യേ
ന സ്ത്രീ സ്വാതന്ത്ര്യമർഹതി

അർത്ഥം - സ്ത്രീയെ ബാല്യത്തിൽ അച്ഛനും യൗവ്വനത്തിൽ ഭർത്താവും വാർദ്ധക്യത്തിൽ പുത്രനും രക്ഷിക്കണം. സ്ത്രീ സ്വാതന്ത്ര്യമുള്ളവളായി നടക്കരുതെന്നറിക.

സർപ്പഃക്രൂരഃഖലഃക്രൂരഃ സർപ്പാൽ ക്രൂരതഃ ഖലഃ
മന്ത്രൗഷധവശഃ സർപ്പഃ കിമുദുഷ്ടോ ഭയങ്കരഃ

അർത്ഥം - പാമ്പിന്റെ വിഷത്തിലും വലിപ്പം ദുഷ്ടർക്കേറും. പാമ്പിന്റെ വിഷം മന്ത്രംകൊണ്ടും ഔഷധംകൊണ്ടും തീരും. ദുർജ്ജനത്തിന്റെ വിഷം ഒന്നുകൊണ്ടും തീരാ എന്നറിക.

ആയുഃകർമ്മഞ്ച വിത്തഞ്ച വിദ്യാനിധനമേവച
പഞ്ചൈതേനനുകല്പ്യന്തേ ഗർഭഗത്യേനദേഹിനാം

അർത്ഥം - ആയുസ്സും, വ്യാപാരവും, ഐശ്വര്യവും, വിദ്യയും, മരണവും ഗർഭപാത്രത്തിൽ നിന്നുതന്നെ കല്പിക്കുന്നതാകയാൽ ദേഹികൾക്കു ശക്തി വിഷയമല്ലെന്നറിക.

നവിഷം വിഷമിത്യാഹുർ ബ്രഹ്മസ്വം വിഷമുച്യതേ,
വിഷമേകാകിനംഹന്തി ബ്രഹ്മസ്വം പുത്രപൗത്രകം.

അർത്ഥം - കാളകൂടാദിവിഷങ്ങളാൽ ഒരുത്തനേ മൃതിയുള്ളു. ബ്രഹ്മസ്വവിഷം മൂന്നു തലമുറയ്ക്കും അനുഭവിക്കുമെന്നറിക.

ദരിദ്രത്വേ ദ്വിഭാര്യത്വം പഥിക്ഷേത്രം കൃഷിദ്വയം
പ്രാതിഭാവ്യഞ്ചസാക്ഷിത്വം പഞ്ചാനർത്ഥാഃസ്വയംകൃതാഃ

അർത്ഥം - ദാരിദ്ര്യമുള്ളവന്നു രണ്ടുഭാര്യയും പെരുവഴിയിൽ ഗൃഹം തീർക്കയും രണ്ടുദിക്കിൽ കൃഷിചെയ്കയും സാക്ഷിനില്ക്കയും തൻകയ്യേല്ക്കലും ഇവ അഞ്ചും താനുണ്ടാക്കുന്ന അനർത്ഥങ്ങളാണെന്നറിക.

ഗജഭുജംഗവിഹംഗമബന്ധനം
ശശിദിവാകരയോർ ഗ്രഹപീഡനം
മതിമതാഞ്ചസമീക്ഷ്യദരിദ്രതാം
വിധിരഹോ ബലവാനിതി മേ മതിഃ

അർത്ഥം - ഗജത്തേയും പാമ്പിനേയും പക്ഷിയേയും ബന്ധനം ചെയ്യുന്നതും ആദിത്യചന്ദ്രന്മാർക്കു ഗ്രഹണമുണ്ടായി പീഡവരുന്നതും ബഹുബുദ്ധിമാന്മാരായ ജനങ്ങൾ ദാരിദ്ര്യം അനുഭവിക്കുന്നതും; ഇവയൊക്കെയും കണ്ടാൽ വിധിയെ നീക്കിക്കൂടാ എന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

രുപയൗവ്വനസമ്പന്നാ വിശാലകുലസംഭവാഃ
വിദ്യാഹീനാ ന ശോഭന്തേ നിർഗ്ഗന്ധാഇവകിംശുകാ

അർത്ഥം - യാവനൊരുത്തൻ സൗഭാഗ്യമുള്ളവനായാലും യൗവനയുക്തനായാലും നല്ല വംശത്തിൽ ജനിച്ചവനായാലും വിദ്യയില്ലാഞ്ഞാൽ ഗന്ധമില്ലാത്ത മുരിക്കിൻ പൂവുപോലെ എന്നറിക.

ഏകഭാര്യാ ത്രയഃപുത്രാ ദ്വേഹലേ ദശധേനവഃ
മദ്ധ്യരാഷ്ട്രേഗൃഹം യേഷാമത്യന്തസുകൃതാശ്ചതേ

അർത്ഥം - ഒരു ഭാര്യയും മൂന്നു പുത്രന്മാരും രണ്ടു ജോഡി കന്നും പത്തു പശുവും നാടിന്റെ നടുവിൽ ഗൃഹവും ഇങ്ങനെയുള്ളവർ അതിസുകൃതികളെന്നറിക.

വസ്ത്രമുഖ്യമലങ്കാരം ഘൃതമുഖ്യന്തുഭോജനം
ഗുണമുഖ്യന്തു നാരീണാം വിദ്യാമുഖ്യസ്തുപണ്ഡിതാഃ

അർത്ഥം - അലങ്കാരത്തിനു മുഖ്യം വസ്ത്രം, ഭക്ഷണത്തിനു മുഖ്യം നെയ്യ്, സ്ത്രീകൾക്കു മുഖ്യം ഗുണബുദ്ധി, വിദ്വാന്മാർക്കു മുഖ്യം ആത്മവിദ്യയെന്നറിക.

വാത്മീകം മധുഹാരശ്ച
പൂർവ്വപക്ഷേതു ചന്ദ്രമാഃ
രാജദ്രവ്യഞ്ചഭൈക്ഷഞ്ച
സ്തോകസ്തോകേനവർദ്ധതേ.

അർത്ഥം - ചിതൽകൂട്ടിയ പുറ്റും ഈച്ചകൂട്ടിയ തേനും വെളുത്ത പക്ഷത്തിലെ ചന്ദ്രനും രാജദ്രവ്യവും ഭിക്ഷാർത്ഥവും കുറേശ്ശെ ക്കുറേശ്ശെ വർദ്ധിക്കുമെന്നറിക.

സത്യംമാതാ പിതാജ്ഞാനം ധർമ്മോഭ്രാതാ ദയാസഖീ
ശാന്തീഃ പത്നീഃ ക്ഷമാപുത്രഃ ഷഡമീ മമബാന്ധവാഃ

അർത്ഥം - സത്യം അമ്മയായിട്ടും ജ്ഞാനം അച്ഛനായിട്ടും ധർമ്മ ബുദ്ധി അനുജനായിട്ടും ദയ സഖിയായിട്ടും ദുഃഖസഹനം ഭാര്യ യായിട്ടും കോപസഹനം പുത്രനായിട്ടും ഈ ആറു ബന്ധുക്ക ളോടുകൂടി ഇരിക്കുന്നവൻ ഉത്തമനെന്നറിക.

ആയുഷഃഖണ്ഡമാദായ രവിരസ്തമയം ഗതഃ
അഹന്യഹനിബോധവ്യം കിമേതൽസുകൃതംകൃതം

അർത്ഥം - ആദിത്യൻ ദിവസംപ്രതി ഉദിച്ച് അസ്തമിക്കുന്ന സമ യം ജനങ്ങളുടെ ആയുസ്സിന്റെ ഒരു ഭാഗവുംകൂടികൊണ്ടു പോകു ന്നു എന്നറിഞ്ഞ് വ്യസനിച്ച് സൽക്കർമ്മം ചെയ്തുകൊള്ളണം.

മാദദ്യാത്ഖലസംഘേഷു കല്പനാമധുരാഗിരഃ
യഥാ വാനരഹസ്തേഷു കോമളഃ കുസുമസ്രജഃ

അർത്ഥം - ദുർജ്ജനങ്ങളോടു നല്ലവാക്കു പറഞ്ഞാൽ നല്ല പുഷ്പംകൊണ്ടുള്ള മാല കുരങ്ങിന്റെ കയ്യിൽ കൊടുത്തതുപോ ലെയെന്നറിക.

ബാലാർക്കഃപ്രേതധൂമശ്ച വൃദ്ധസ്ത്രീ പലലോദകം
രാത്രൗദധ്യന്നഭുക്തിശ്ച രോഗവൃദ്ധിർ ദിനേദിനേ

അർത്ഥം - കാലത്തെ വെയിൽ കൊള്ളുകയും പ്രേതധൂമമേല്ക്കു കയും വൃദ്ധസ്ത്രീയോടുകൂടി ശയിക്കയും ചീത്തജലത്തിൽ കുളി ക്കയും പചിക്കയും രാത്രിയിൽ തൈർ കൂട്ടുകയും ചെയ്താൽ ദിവസംപ്രതി രോഗം വർദ്ധിക്കുമെന്നറിക.

വൃദ്ധാർക്കോ ഹോമധൂമശ്ച ബാലസ്ത്രീനിർമ്മലോദകം
രാത്രൗ ക്ഷീരാന്നഭുക്തിശ്ച ആയുർവർദ്ധനമുത്തമം

അർത്ഥം - വൈകുന്നേരത്തെ വെയിൽ കൊള്ളുകയും ഹോമ ധൂമമേല്ക്കയും ബാലസ്ത്രീയോടുകൂടി ശയിക്കയും തെളിഞ്ഞ വെള്ളത്തിൽ കുളിക്കയും കുടിക്കയും പചിക്കയും രാത്രിയിൽ പാൽ കുടിക്കയും ചെയ്താൽ ദിവസംപ്രതി ആയുസ്സു വർദ്ധിക്കുമെന്നറിക.

അർത്ഥഃഗൃഹേ നിവർത്തന്തേ ശ്മശാനേപുത്ര ബാന്ധവാഃ
സുകൃതം ദുഷ്കൃതം ചൈവഗച്ഛന്തമനുഗച്ഛതി.

അർത്ഥം - അർത്ഥം വളരെ സമ്പാദിച്ചാലും ഗൃഹത്തിൽ നിവർത്തിക്കും. പുത്രന്മാരും ബന്ധുക്കളും ശ്മശാനത്തിൽ നിവർത്തിക്കും. തന്റെ പുണ്യപാപങ്ങൾ മാത്രം മരിച്ചുപോകുമ്പോൾ കൂടെ പോകുമെന്നറിക.

ധർമ്മോ ജയതി നാ ƒധർമ്മഃ
സത്യം ജയതി നാƒനൃതം
ക്ഷമാ ജയതി ന ക്രോധാ
വിഷ്ണുർജ്ജയതി നാ ƒസുരഃ

അർത്ഥം - ധർമ്മം ജയിക്കും, അധർമ്മം ജയിക്കയില്ല. സത്യം ജയിക്കും, അസത്യം ജയിക്കയില്ല. ക്ഷമ ജയിക്കും, കോപം ജയിക്കയില്ല. വിഷ്ണു ജയിക്കും, അസുരൻ ജയിക്കയില്ലയെന്നറിക.

ധാന്യ സംഗ്രഹശീലത്വം വത്സപോഷസ്സ്വയം കൃഷിഃ
പ്രധാനസ്സേവാമാധുര്യം പഞ്ചാഭിർവർദ്ധതേ കുലം.

അർത്ഥം - നെല്ലു കൈവിടാതെ സൂക്ഷിക്കുകയും പശുക്കിടാങ്ങൾക്ക് പാല്, കഞ്ഞി, പുല്ല് മുതലായതു കൊടുത്തു വളർത്തുകയും താൻതന്നെ കൃഷിചെയ്യുകയും പ്രധാനന്മാരെ സേവിക്കയും എല്ലാവരോടും നല്ലവാക്കു പറയുകയും - ഇതഞ്ചും വംശവർദ്ധനം എന്നറിക.

രാജവൽപഞ്ചവർഷാണി
ദശവർഷാണി ദാസവൽ
പ്രാപ്തേ ഷോഡശവർഷേതു
പുത്രം മിത്രവദാചരേൽ

അർത്ഥം - പുത്രന്മാരെ അഞ്ചുവയസ്സുവരെ രാജാവിനെപ്പോലെയും പതിനഞ്ചു വയസ്സോളം ഭൃത്യനെപ്പോലെയും പതിനാറു വയസ്സായാൽ ബന്ധുക്കളെപ്പോലെയും വിചാരിച്ചു നടക്കണമെന്നറിക.

മൂർഖശിഷ്യോപദേശേന ദുഷ്ടസ്ത്രീസംഗമേന ച
ദ്വിഷതാം സമ്പ്രയോഗേന പണ്ഡിതോപി വിനശ്യതി

അർത്ഥം - മൂർഖന്മാരായ ശിഷ്യന്മാർക്ക് വിദ്യ ഉപദേശിച്ചുകൊടുത്താലും ദുഷ്ടസ്ത്രീയോട് സംഗമം ചെയ്താലും ശത്രുക്കളോടു സംസർഗ്ഗം ചെയ്താലും വിദ്വാനായിരിക്കുന്നവനും നാശം വരുമെന്നറിക.

ആപദാർത്ഥം ധനം രക്ഷേൽ ശ്രീമതാമാപദഃ കുതഃ
സാചേദപഹരേൽ ലക്ഷ്മീസ്സഞ്ചിതന്തു വിനശ്യതി.

അർത്ഥം - ആപത്തുകളെ നീക്കാൻവേണ്ടി ധനത്തെ അനാവശ്യമായി ചെലവിടാതെ രക്ഷിക്കണം. സമ്പത്തുണ്ടായാൽ ആപത്തുകൾ വരികയില്ല. സമ്പത്തിനെ ഉണ്ടാക്കാതെ തുമ്പുകേടായി

ചെലവുചെയ്തു പണം മുടിച്ചാൽ പൂർവ്വന്മാർ സമ്പാദിച്ചതും നശിച്ചുതുടങ്ങുമെന്നറിക.

അനിത്യാനിശരീരാണി
വൈഭവം നവശാശ്വതം
നിത്യസന്നിഹിതോമൃത്യുഃ
കർത്തവ്യോധർമ്മസംഗ്രഹാഃ

അർത്ഥം - ശരീരങ്ങളും ഗൃഹധനരത്നാഭരണാദികളും നശിക്കുന്നവയാകുന്നു. മൃത്യു എല്ലാസമയത്തും അടുത്തു നില്ക്കുന്നു. ആയതുകൊണ്ട് സുകൃതം സമ്പാദിച്ചുകൊള്ളണമെന്നറിക.

അശ്വത്ഥമേകം പിചുമന്ദമേകം
ന്യഗ്രോധമേകം ദശതിന്ത്രിണീശ്ച
കപിത്ഥവില്വാമലകത്രയശ്ച
പഞ്ചാമ്രനാളീ നരകം ന യാതി

അർത്ഥം - ഒരു ആലും ഒരു വേപ്പും ഒരു പേരാലും പത്തുപുളിയും മൂന്നു വിളാർമരവും മൂന്നുകൂവളവും മൂന്നുനെല്ലിയും അഞ്ചുമാവും അഞ്ചുതെങ്ങും നട്ടുണ്ടാക്കിയാൽ അവനു നരകമില്ലെന്നറിക.

ഗുളപർവതമദ്ധ്യസ്ഥം നിംബബീജം പ്രതിഷ്ഠിതം
പയോവർഷസഹസ്രേണ നിംബഃ കിംമധുരംയതേ.

അർത്ഥം - ശർക്കരക്കുന്നിന്മേൽ വേപ്പിൻവിത്തുനട്ട് ഏറിയകാലം പാൽകൊണ്ടു വർഷിച്ചാലും വേപ്പു കയ്പുതീർന്നു മധുരിക്കയില്ലെന്നറിക.

പരോപിഹിതവാൻ ബന്ധുഃ
ബന്ധുരപ്യഹിതഃ പരഃ
അത്യർത്ഥം ദ്വേഷിതംവ്യാധേർ,
ഹിതമാരണ്യമൗഷധം.

അർത്ഥം - ശത്രുവാകിലും ഗുണം ചെയ്യുന്നവൻ ബന്ധുവാകുന്നു. ബന്ധുവാകിലും ദോഷം ചെയ്യുന്നവൻ ശത്രുവാകുന്നു. വ്യാധിക്കു ദുസ്സ്വാദുള്ള ഔഷധംപോലെ എന്നറിക.

പുസ്തകസ്ഥാപിതാ വിദ്യാ പരഹസ്തഗതം ധനം
ദേശാന്തരഗതഃ പുത്രോ നാമമാത്രമുപാചരേൽ

അർത്ഥം - പുസ്തകത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന വിദ്യയും മറ്റൊരുത്തന്റെ കയ്യിൽ കൊടുത്തിരിക്കുന്ന ധനവും അന്യദേശത്തു പാർക്കുന്ന പുത്രനും പേർ പറവാനേ ഉള്ളു എന്നറിക.

ദശവൈദ്യസമാപത്നീ ദശപത്നീസമോ രവിഃ
ദശസൂര്യസമാ മാതാ ദശമാതൃഹരീതകീ

അർത്ഥം - പത്തു വൈദ്യൻ ചികിത്സിച്ച ഫലം ചെയ്യും ഒരു ഭാര്യ. പത്തു ഭാര്യ ശുശ്രൂഷിച്ച ഫലം ചെയ്യും ഒരു ആദിത്യൻ. പത്ത് ആദിത്യൻ ചെയ്യുന്ന ഗുണം ഒരു മാതാവു ചെയ്യും. പത്തുമാതാവു ചെയ്യുന്ന ഗുണം ഒരു കടുക്കാ ചെയ്യുമെന്നറിക.

കാകൈഃകൃതേന ദോഷേണ
ഹംസോ ഭവതി ഹിംസിതഃ
ഏവം ദുർജ്ജന സംസർഗ്ഗാൽ
സൽപുത്രോപി വിനശ്യതി

അർത്ഥം - രാത്രിയിൽ ദുഃഖിച്ചുവന്ന കാക്കയെ രക്ഷിച്ച അരയന്നങ്ങൾ നശിച്ചു പോയതുപോലെ ദുർജ്ജനസംസർഗ്ഗംകൊണ്ട് സൽപുത്രനും ദോഷം ഭവിക്കുമെന്നറിക.

അഹോപ്രകൃതിസാദൃശ്യം
ശ്ലേഷ്മണോദുർജ്ജനസ്യച
മധുരൈഃ കോപമായാതി
കടുകൈരുപശാമ്യതി

അർത്ഥം - കഫത്തിന്റെയും ദുർജ്ജനത്തിന്റെയും സാദൃശ്യം ആശ്ചര്യം തന്നെ. മധുരംകൊണ്ട് കോപിക്കും. ക്രൂരംകൊണ്ടു ശമിക്കുമെന്നറിക.

മരണാന്താനി വൈരാണി പ്രസവാന്തം ച യൗവ്വനം
കോപിതാ പ്രണതാന്താഹി യാചിതാന്തം ച ഗൗരവാ

അർത്ഥം - വൈരം മരിക്കുന്നതുവരെയും യൗവ്വനം പ്രസവിക്കുന്നതുവരെയും കോപം നമസ്കരിക്കുന്നതുവരെയും മാനം യാചിക്കുന്നതുവരെയും ഉള്ളു എന്നറിക.

നഷ്ടം കുലം ഭിന്നതടാകകൂപം
വിഭ്രഷ്ടരാജം ശരണം ഗതം ച
ഗോബ്രാഹ്മണാൻ ദേവഗൃഹഞ്ച ശൂന്യം
യോധാരയേൽ പൂർവചതുർഗ്ഗുണം ച

അർത്ഥം - നഷ്ടമായ കുലത്തേയും ഇടിഞ്ഞ കുളത്തേയും തൂർന്ന കിണറിനേയും രാജ്യഭ്രഷ്ടനായ രാജാവിനേയും പശുക്കളേയും ബ്രാഹ്മണരേയും അഴിഞ്ഞ ദേവാലയത്തേയും നന്നാക്കി രക്ഷിച്ചാൽ നാന്മടങ്ങ് ഫലമെന്നറിക.

ഉത്തമംകുശലം വിദ്യാ മദ്ധ്യമം കൃഷിവാണിഭം
അധമം സേവയാവൃത്തിർ വിഷമം ഭാരജീവനം

അർത്ഥം - സംഗീതസാഹിത്യാദികൾ കൊണ്ടുള്ള ജീവനം ഉത്തമം; കൃഷി, കച്ചവടം മദ്ധ്യമം; സേവാവൃത്തി അധമം; ചുമടുചുമക്കുന്നതസാദ്ധ്യമെന്നറിക.

അളിരനുസരതി പരിമളം
ലക്ഷ്മീരനുസരതി നയനനിപുണം
നിമ്നമനുസരതി സലിലം
വിധിലിഖിതം ബുദ്ധിരനുസരതി

അർത്ഥം - വണ്ട് സുഗന്ധപുഷ്പം അന്വേഷിക്കും. ശ്രീഭഗവതി നയനഗുണമുള്ളവരെ അന്വേഷിക്കും. വെള്ളം താഴ്ന്നതലത്തെ അന്വേഷിക്കും. ബ്രഹ്മകല്പനയെ ബുദ്ധി അനുസരിക്കുമെന്നറിക.

ദുർജ്ജനം കാഞ്ചനം ഭേരീ ദുഷ്ടാശ്വം ദുഷ്ടയോഷിതഃ
ഇക്ഷുദണ്ഡസ്തിലം ശൂദ്രം മർദ്ദനാൽ ഗുണവർദ്ധനം

അർത്ഥം - ദുർജ്ജനവും, പൊന്നും, ചെണ്ടയും, ദുഷ്ടക്കുതിരയും, ദുഷ്ടസ്ത്രീയും, കരിമ്പും, എള്ളും, ശൂദ്രരും മർദ്ദിക്കുന്നിടത്തോളം ഗുണം വർദ്ധിക്കുന്നവയെന്നറിക.

മൃഷ്ടാന്നദാതാ ശരണാഗ്നിഹോത്രീ
വേദാന്തവിൽ ചന്ദ്രസഹസ്രജീവീ
മാസോപവാസീ ച പതിവ്രതാ ച
ഷഡ്ജീവലോകേ മമ വന്ദനീയാഃ

അർത്ഥം - ഇഷ്ടദ്രവ്യം കൂട്ടി തൃപ്തിവരുവോളം ഭക്ഷണം കൊടു

ക്കുന്നവനേയും, അഗ്നിഹോത്രം മുടക്കാതെ ചെയ്യുന്നവനേയും, വേദാന്തമറിഞ്ഞവനേയും, ആയിരം പൂർണ്ണചന്ദ്രനെ കണ്ടവനേയും, മാസോപവാസം ചെയ്തവനേയും ഭർത്താവിന്റെ ഇച്ഛയ്ക്കു തക്കവണ്ണം ഇരിക്കുന്നവളേയും കണ്ടാൽ വന്ദിക്കണമെന്നറിക.

മക്ഷികാവ്രണമിച്ഛന്തി ധനമിച്ഛന്തി പാർത്ഥിവാഃ
നീചാഃ കലഹമിച്ഛന്തി സന്ധിമിച്ഛന്തി പണ്ഡിതാഃ

അർത്ഥം - ഈച്ചകൾ വ്രണത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നു. രാജാക്കൾ ധനത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നു. നീചന്മാർ കലഹത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നു. സജ്ജനങ്ങൾ തമ്മിൽചേർക്കാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നു എന്നറിക.

രവിസന്നിധിമാത്രേണ സൂര്യകാന്തഃ പ്രകാശയേൽ
ഗുരുസന്നിധിമാത്രേണ ശിഷ്യജ്ഞാനം പ്രകാശയേൽ

അർത്ഥം - ആദിത്യന്റെ സാന്നിദ്ധ്യം കൊണ്ട് സൂര്യകാന്തം പ്രകാശിക്കും. ഗുരുസാന്നിദ്ധ്യം കൊണ്ട് ശിഷ്യജ്ഞാനം പ്രകാശിക്കുമെന്നറിക.

ആദാതാ പുരുഷസ്ത്യാഗീ ധനം സഞ്ചിന്ത്യഗച്ഛതി
ദാതാരം കൃപണമന്യേ മൃതോപ്യർത്ഥം ന മുഞ്ചതി

അർത്ഥം - ദാനം ചെയ്യാതെ മനുഷ്യൻ മരിക്കുമ്പോൾ ധനം ഉപേക്ഷിച്ചു ദുഃഖിച്ചു മരിക്കുന്നു. ദാനം ചെയ്യുന്ന മനുഷ്യർ മരിക്കുമ്പോൾ ആ ഫലത്തെ കൂടി കൊണ്ടുപോകുന്നതുകൊണ്ട് ഏറെ ലുബ്ധർ ദാനം ചെയ്യുന്നവരാണ് എന്ന് ഞാൻ കരുതുന്നു.

മാതൃവൽപരദാരാണി പരദ്രവ്യാണി ലോഷ്ടവൽ
ആത്മവൽസർവഭൂതാനി യഃ പശ്യതി സപണ്ഡിതഃ

അർത്ഥം - പരസ്ത്രീയെ അമ്മയെപ്പോലെയും പരദ്രവ്യത്തെ മൺകട്ട എന്നപോലെയും സകലജീവജാലങ്ങളെ തന്നെപ്പോലെയും വിചാരിക്കുന്നവൻ വിദ്വാനെന്നറിക.

ഉല്പലസ്യാരവിന്ദസ്യ
മത്സ്യസ്യ കുമുദസ്യ ച
ഏകയോനിപ്രസൂതാനാം
തേഷാംഗന്ധഃ പൃഥക് പൃഥക്

അർത്ഥം - കരിംകൂവളവും താമരപ്പൂവും മത്സ്യവും ആമ്പൽപ്പൂവും വെള്ളത്തിൽ തന്നെ ഉണ്ടാകുന്നതാണെങ്കിലും, ഇവറ്റിന്റെ ഗന്ധം വെവ്വേറെയാകുന്നു എന്നതുപോലെ മനുഷ്യരുടെ ബുദ്ധിയും വരുമെന്നറിക.

ന ദേവേഭ്യോ ന വിപ്രേഭ്യോ ന ബന്ധുഭ്യോ ന ചാത്മനേ
ജലാരി നൃപ ചോരേഭ്യോ നിശ്ചയം ധനനാശനം

അർത്ഥം - ദേവന്മാർക്കും ബ്രാഹ്മണർക്കും ബന്ധുക്കൾക്കും കൊടുക്കാതെയും തന്റെ ആത്മാവിനു വേണ്ടുംവണ്ണം അനുഭവിക്കാതെയും നേടിയ അർത്ഥം ജലംകൊണ്ടും ശത്രുക്കളെക്കൊണ്ടും രാജാവിനെക്കൊണ്ടും കള്ളന്മാരെക്കൊണ്ടും ഇങ്ങനെ നാലുപ്രകാരത്തിൽ നശിക്കുമെന്നറിക.

വ്യസനേവാർത്ഥകൃച്ഛ്റേ വാ ഭയേ വാ ജീവിതാവധൗ
വിമൃശൻസസ്വയം ബുദ്ധ്യാ കൃതാന്തം പ്രഹസിഷ്യതി

അർത്ഥം - ആപത്തുകളിലും ധനനാശത്തിങ്കലും ജീവിതാവധിയായിരിക്കുന്ന ഭയത്തിങ്കലും താൻതന്നെ ബുദ്ധികൊണ്ടു വിചാരിച്ച് ഉറയ്ക്കുന്നവൻ കൃതാന്തനെക്കൂടെ പ്രഹസിക്കുമെന്നറിക.

വസ്ത്രദാനഫലം രാജ്യം
പാദുകാഭ്യം ച വാഹനം
താംബൂലാൽഭോഗമാപ്നോതി
അന്നദാനാൽ ഫലത്രയം

അർത്ഥം - വസ്ത്രം കൊടുത്താൽ രാജ്യം കിട്ടും. ചെരുപ്പുകൊടുത്താൽ വാഹനം കിട്ടും. വെറ്റില കൊടുത്താൽ സുഖാനുഭവം കിട്ടും. അന്നംകൊടുത്താൽ ഇവമൂന്നും കിട്ടുമെന്നറിക.

കോകിലാനാം സ്വരം രൂപം നാരീരൂപം പതിവ്രതാ
വിദ്യാരൂപം ച വിപ്രാണാം ക്ഷമാരൂപം തപസ്വിനാം

അർത്ഥം - കുയിലുകൾക്കു സ്വരം സൗന്ദര്യം, സ്ത്രീക്കു പാതിവ്രത്യം സൗന്ദര്യം, ബ്രാഹ്മണർക്കു വിദ്യ സൗന്ദര്യം, തപസ്വികൾക്കു ക്ഷമ സൗന്ദര്യം എന്നറിക.

മുഖം പത്മദളാകാരം വചശ്ചന്ദനശീതളം്
ഹൃദയം വഹ്നിസന്തപ്തം ത്രിവിധം ദുഷ്ടലക്ഷണം

അർത്ഥം - മുഖം താമരപ്പൂപോലെ പ്രസന്നമായും വാക്കു ചന്ദനം പോലെ തണുത്തും മനസ്സ് അഗ്നിപോലെ ജ്വലിച്ചും ഇരിക്കുന്നവൻ ദുഷ്ടനെന്നറിക.

പ്രഥമവയസിദത്തം തോയമല്പം സ്മരന്തഃ
ശിരസിനിഹിതഭാരാ നാളികേരാ നരാണാം
സലിലമമൃതകല്പം ദദ്യതുരജീവിതാന്തം
നഹി കൃതമുപകാരം സാധവോ വിസ്മരന്തി.

അർത്ഥം - തെങ്ങ് ചെറുപ്പകാലത്തിൽ നനച്ച വെള്ളത്തെ സ്മരിച്ച്

മനുഷ്യർക്കു ഉപകാരമായി വളരെ നാളികേരം ചുമന്ന് നാശപര്യന്തം അമൃതതുല്യമായ ജലം നല്കുന്നതുപോലെ സജ്ജനങ്ങൾക്ക് അല്പമായി ഉപകാരം ചെയ്താൽ അവർ ദുഃഖിച്ചും വളരെ പരോപകാരം ചെയ്യുമെന്നറിക.

വഹന്തി നദ്യഃ സ്വയമേവ വൃഷ്ടിഃ
ഖാദന്തി ന സ്വാദു ഫലാനി വൃക്ഷാഃ
പയോധരേണ പ്രരുഹന്തി സസ്യാഃ
പരോപകാരായ ഭവന്തി സന്തഃ

അർത്ഥം - നദികൾ താനേ ഒഴുകുന്നതും മേഘങ്ങൾ വർഷിക്കുന്നതും വൃക്ഷങ്ങൾ പൂത്തുകായ്ക്കുന്നതും സസ്യങ്ങൾ മുളയ്ക്കുന്നതും ഇവ ഒന്നും താന്താങ്ങൾക്കുവേണ്ടിയല്ല എന്നതുപോലെ സജ്ജനവും പരോപകാരത്തിനായിക്കൊണ്ടെന്നറിക.

അക്ഷരം വിപ്രഹസ്തേന
മാതൃഹസ്തേന ഭോജനം
ഭാര്യാഹസ്തേന താംബൂലം
രാജഹസ്തേന കങ്കണം

അർത്ഥം - ബ്രാഹ്മണരോട് അക്ഷരാഭ്യാസവും അമ്മയുടെ കൈകൊണ്ട് ഭോജനവും ഭാര്യയുടെ കൈകൊണ്ട് താംബൂലവും രാജാവിന്റെ കൈകൊണ്ട് കങ്കണവും കിട്ടണമെന്നറിക.

രജനികരശ്ശീതസ്യാദ്രജനികരാച്ചന്ദനോമഹാശീതഃ
രജനികരചന്ദനാഭ്യാം സജ്ജനവചനാനിശീതളാനി

അർത്ഥം - ചന്ദ്രൻ എത്രയും തണുപ്പ്, ചന്ദനം അതിലും തണുപ്പ്.

ഇവ രണ്ടിലും തണുപ്പേറും സജ്ജനവാക്കിന് എന്നറിക.

നാഗോഭാതിമദേന ഖം ജലധരൈഃ
പൂർണ്ണേന്ദുനാ ശർവരീ
ശീലേന പ്രമദാ ജവേന തുരഗോ
നിത്യോത്സവൈർ മന്ദിരം
വാണീവ്യാകരണേന ഹംസമിഥുനൈർ
നദ്യഃ സഭാ പണ്ഡിതൈഃ
സൽപുത്രേണ കുലം നൃപേണ വസുധാ
ലോകത്രയം ഭാനുനാ

അർത്ഥം - ആന മദംകൊണ്ടും, ആകാശം കാർമേഘംകൊണ്ടും, രാത്രി പൂർണ്ണചന്ദ്രനെക്കൊണ്ടും, സ്ത്രീകൾ സൗശീല്യംകൊണ്ടും, കുതിര വേഗംകൊണ്ടും, ഭവനം നിത്യസൗഖ്യങ്ങളെക്കൊണ്ടും, വാക്ക് വ്യാകരണംകൊണ്ടും, നദികൾ ഹംസക്കൂട്ടം കൊണ്ടും, സഭ വിദ്വാന്മാരെക്കൊണ്ടും, കുലം സൽപുത്രനെക്കൊണ്ടും, ഭൂമി രാജാവിനെക്കൊണ്ടും, മൂന്നുലോകവും ആദിത്യനെക്കൊണ്ടും ശോഭിക്കുമെന്നറിക.

സാസൂയോ *f*സത്യവാക് ചൈവ
കൃതഘ്നോ ദീർഘ വൈരവാൻ
ചത്വാരഃ കർമ്മചണ്ഡാലാ
ജാതി ചണ്ഡാലശൂദ്രവൽ

അർത്ഥം - അസൂയയുള്ളവനും പൊളിപറയുന്നവനും ഉപകാരം മറക്കുന്നവനും അന്തംകൂടാതെ വൈരം ഉള്ളവനും - ഇവർ നാലും കർമ്മചണ്ഡാലന്മാരാകുന്നു. ജാതി ചണ്ഡാലൻ ശൂദ്രനെപ്പോലെ എന്നറിക.

അസതാം ധർമ്മബുദ്ധിശ്ച
സതാം സന്താപകാരണം
ഉപോഷ്യൈകാദശീം വ്യാഘ്രഃ
പാരണാം പശു മാരണാൽ

അർത്ഥം - ദുഷ്ടന്മാരുടെ ധർമ്മം സത്തുക്കൾക്കു ദുഃഖമായേ വരൂ. അതു പുലി ഏകാദശി നോറ്റാലും പാരണയ്ക്കു പശു എന്ന പോലെ എന്നറിക.

പ്രാണമേകം പരിത്യജ്യ മാനമേവാഭിരക്ഷതു
അനിത്യാശ്ചധ്രുവാഃ പ്രാണ മാനമാചന്ദ്രതാരകം

അർത്ഥം - യശസ്സിൽ ഇച്ഛയുള്ളവൻ പ്രാണനെയുപേക്ഷിച്ചും മാനത്തെ രക്ഷിക്കണം. അത് എങ്ങനെയെന്നാൽ പ്രാണൻ നിത്യമല്ല. മാനം ചന്ദ്രാദിത്യന്മാരുള്ളന്നേയ്ക്കും നിലനില്ക്കുമെന്നറിക.

ലബ്ധവിദ്യോ ഗുരുദ്വേഷീ ലബ്ധഭാര്യസ്തു മാതരം
ലബ്ധപുത്രാ പതിംനാരീലബ്ധാരോഗ്യശ്ചികിത്സകം

അർത്ഥം - അസത്തുക്കൾക്കു വിദ്യ ലഭിച്ചാൽ ഗുരുവിനെ ദ്വേഷിക്കും. ഭാര്യയെ ലഭിച്ചാൽ മാതാവിനെ ദ്വേഷിക്കും. ഭാര്യ, പുത്രനുണ്ടായാൽ ഭർത്താവിനെ ദ്വേഷിക്കും. ചികിത്സചെയ്തു രോഗശമനം വന്നാൽ രോഗി വൈദ്യനെ ദ്വേഷിക്കുമെന്നറിക.

ചെറുപ്പകാലങ്ങളിലുള്ള ശീലം
മറക്കുമോ മാനുഷനുള്ള കാലം?
കാരസ്കരത്തിൻ കുരു പാലിലിട്ടാൽ
കാലാന്തരേ കയ്പു ശമിപ്പതുണ്ടോ?

ഗുണമെങ്കിലും ദോഷമെങ്കിലും ചെറുപ്പത്തിൽ വശമായിപ്പോയതു പ്രാണാന്ത്യത്തോളം മറക്കയില്ല. അതു കാഞ്ഞിരക്കുരു എത്രകാലം പാലിൽ കിടന്നാലും കയ്പു തീരുകയില്ലെന്നവണ്ണമെന്നറിക.

ശിരസ്സുപുഷ്പം ചരണം സുപാവനം
വരാംഗനാസേവനമല്പഭോജനം
അനംഗശയ്യാനനുപർവസംഗമോ
വിമുക്തലക്ഷ്മ്യാഃ പുനരാഗമഞ്ച

അർത്ഥം - യാതൊരുത്തൻ ശിരസ്സിൽ എപ്പോഴും നല്ല പുഷ്പം ധരിക്കയും പാദശുദ്ധിയോടും സുന്ദരസ്ത്രീയോടും കൂടിയിരിക്കയും കുറച്ചുണ്ണുകയും വെറും നിലത്തു കിടക്കായ്കയും വാവുകളിൽ സംഗം ചെയ്യാതെയും ഇരിക്കുന്നു; അവനു പോയ ശ്രീയും വന്നുകൂടുമെന്നറിക.

തനിക്കു കാര്യം ചെറുതില്ലയായ്കിൽ
ഒരുത്തനേറെത്തുനിയുന്നതാകാ
മരത്തിൽ നിന്നിട്ടൊരു പൂളിളക്കീ-
ട്ടനർത്ഥമായ്വന്നു കപിക്കു പണ്ട്.

അർത്ഥം - തനിക്കു കാര്യമില്ലാത്തതിന് ആരും ശ്രമിക്കരുത്. അത് പൂളിളക്കിയ കുരങ്ങിന്റെ കഥപോലെ എന്നറിക.

വിദ്യാ വിവാദായ ധനം മദായ
ശക്തിഃ പരലോകനിപീഢനായ
ഖലസ്യ സാധോ വിപരീതമേതദ്
ജ്ഞാനായ ദാനായ ച രക്ഷണായ

അർത്ഥം - ദുഷ്ടനു വിദ്യയുണ്ടായാൽ വിവാദിക്കും. ധനമുണ്ടാ

യാൽ മദമേറും. ശക്തിയുണ്ടായാൽ ജനങ്ങളെ പീഡിപ്പിക്കും. ഗുണവാന് വിദ്യയുണ്ടായാൽ എല്ലാവർക്കും അറിവിനെ ചൊല്ലിക്കൊടുക്കും. ധനമുണ്ടായാൽ ദാനം ചെയ്യും. ശക്തിയുണ്ടായാൽ ജനങ്ങളെ രക്ഷിക്കുമെന്നറിക.

അനുചിതകർമ്മാരംഭഃ സംഘവിരോധോ
ബലീയസാ സ്പർദ്ധാ
പ്രമദാജനവിശ്വാസോ
നാശദ്വാരാണി ചത്വാരി.

അർത്ഥം - യാതൊരുത്തനെങ്കിലും ഉചിതമല്ലാത്ത കർമ്മം തുടങ്ങുന്നത്, സംഘം വിരോധിക്കയും ബലവാനോടു മത്സരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നത്, സ്ത്രീജനങ്ങളെ വിശ്വസിച്ചു പറയുന്നത് ഇവ നാലും നാശത്തിനു വഴിയെന്നറിക.

കഃ കാലഃ കാനി മിത്രാണി കോ ദേശഃ കൗ വ്യയാഗമൗ
കശ്ചാഹം കാ ച മേ ശക്തി രിതി ചിന്ത്യം മുഹുർമുഹുഃ

അർത്ഥം - യാതൊരു കാര്യത്തിനും തുടങ്ങുമ്പോൾ കാലാവസ്ഥയും ബന്ധുബലവും ദേശാവസ്ഥയും ലാഭനഷ്ടവും താൻ ആരെന്നും തന്റെ ശക്തിയും വിചാരിച്ചിട്ടുവേണം തുടങ്ങുവാനെന്നറിക.

സിംഹാദേകം ബകാദേകം
ശിക്ഷേച്ചത്വാരി കുക്കുടാൽ
വായസാൽ പഞ്ചശിക്ഷേച
ഷൾശുനസ്ത്രീണിഗർദ്ദഭാൽ

അർത്ഥം - സിംഹത്തോട് ഒരു ഗുണവും കൊക്കിനോട് ഒരു

ഗുണവും കോഴിയോട് നാലു ഗുണവും കാക്കയോട് അഞ്ച് ഗുണവും ശ്വാവിനോട് ആറ് ഗുണവും ഗർദ്ദഭത്തിനോട് മൂന്നു ഗുണവും പഠിപ്പാനുള്ളതാകുന്നു എന്നറിക.

പ്രവൃത്തം കാര്യമല്പം വാ യോ നരഃ കർത്തുമിച്ഛതി
സർവ്വാരംഭേണതൽകാര്യം സിംഹാദേകം പ്രചക്ഷതേ

അർത്ഥം - വലുതായും ചെറുതായും ഉള്ളകാര്യം ചെയ്യാൻ ഇച്ഛിച്ചാൽ സർവ്വയത്നത്തോടും കൂടി ചെയ്യണം. ഇതു സിംഹത്തിൽ നിന്നും പഠിക്കേണ്ടതാണ്.

ഇന്ദ്രിയാണി ച സംയമ്യ ബകവൽ പണ്ഡിതോ നരഃ
ദേശകാലബലം ജ്ഞാത്വാ സർവകാര്യാണി സാധയേൽ

അർത്ഥം - കൊക്കിനെപ്പോലെ സർവ്വ ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും സംയമം ചെയ്തുകൊണ്ടും ദേശകാലത്തിന്റെ ബലാബലം നോക്കിയും സർവ്വകാര്യങ്ങളും സാധിക്കണം. ഈ ഗുണം കൊക്കിനോട് പഠിപ്പാനുള്ളതാകുന്നു എന്നറിക.

പ്രാഗുത്ഥാനഞ്ച യുദ്ധഞ്ച സംവിഭാഗഞ്ച ബന്ധുഷു
സ്വയമാക്രമ്യഭുക്തഞ്ച ശിക്ഷേച്ചത്വാരികുക്കുടാൽ

അർത്ഥം - കാലങ്ങളിൽ ഉണരുകയും യുദ്ധം ചെയ്കയും ധാന്യങ്ങളെ സമ്പാദിച്ചാൽ തന്റെ ബന്ധുക്കൾക്കും കൊടുത്ത് താനും അനുഭവിക്കയും തന്നത്താൻ വേല ചെയ്തു ഭുക്തി കഴിക്കയും ചെയ്ക - ഈ ഗുണം നാലും കോഴിയോടു പഠിക്കണമെന്നറിക.

ഗൂഢമൈഥുനധീരത്വം കാലേകാലേ ച സംഗ്രഹം
അപ്രമത്തമവിശ്വാസം പഞ്ചശിക്ഷേച്ചവായസാൽ.

അർത്ഥം - ഗൂഢമൈഥുനവും, ധൈര്യവും, സമയങ്ങളിൽ ആഹാരസംഗ്രഹം ചെയ്കയും, എത്രയും സൂക്ഷ്മത്തോടിരിക്കയും; യാതൊരുത്തനെയും വിശ്വസിക്കാതിരിക്കുകയും; - ഈ ഗുണ മഞ്ചും കാക്കയോടു പഠിക്കണമെന്നറിക.

ബഹ്വാശീ സ്വല്പ സന്തുഷ്ടഃ
സുനിദ്രോ ലഘുചേതനഃ
സ്വാമിഭക്തീ ച ശൂരത്വം
ഷഡേതേ ശ്വാനതോ ഗുണാഃ

അർത്ഥം - ലഭിച്ചാൽ വളരെ അനുഭവിക്കയും, അല്പത്തിനാലും സന്തോഷിക്കയും, നല്ല ഉറക്കത്തിലും ഉടനെ എഴുന്നേല്ക്കുകയും, സ്വാമിയുടെ സേവയിൽ ജാഗ്രതയും ശൂരത്വവും; - ഈ ഗുണം ആറും നായോടു പഠിപ്പാനുള്ളതെന്നറിക.

സുശ്രാന്തോ/പി വഹേദ്ഭാരം
ശീതോഷ്ണൗ ന ച പശ്യതി
സന്തുഷ്ടശ്ചരതേ നിത്യം
ത്രീണിശിക്ഷേച്ച ഗർദ്ദഭാൽ.

അർത്ഥം - അധികം ശ്രമിച്ചാലും പിന്നെയും ഭാരം എടുക്കയും ശീതോഷ്ണം കാണാതെ നടക്കയും എന്നും സന്തോഷമായി മേഞ്ഞു നടക്കയും ഈ ഗുണം മൂന്നും കഴുതയോടു പഠിപ്പാനുള്ളതാകുന്നു എന്നറിക.

യ ഏതാൻ വിംശതി ഗുണാനാചരിഷ്യതി മാനവാഃ
കാര്യാവസ്ഥാസു സർവാസു വിജയീ സംഭവിഷ്യതി.

അർത്ഥം - മേല്പറഞ്ഞ ഗുണം ഇരുപതും ഏതൊരു മനുഷ്യൻ

ആചരിക്കുന്നുവോ അവൻ സർവകാര്യത്തിലും വിജയിയായിത്തീരുമെന്നറിക.

ചികിത്സക ജ്യൗതിഷ മന്ത്രവാദിനാം
ഗൃഹേ ഗൃഹേ ഭോജനമാദരേണ
അന്യാനി ശാസ്ത്രാണി സുശിക്ഷിതാനി
പാനീയമാത്രം ന തു ദാപയന്തി

അർത്ഥം - വൈദ്യന്മാർക്കും ജ്യൌതിഷികൾക്കും മന്ത്രവാദികൾക്കും ഗൃഹംതോറും ആദരവോടുകൂടി ഭോജനം കൊടുക്കുന്നു. അന്യങ്ങളായിരിക്കുന്ന ശാസ്ത്രങ്ങൾ പഠിച്ചിട്ടുള്ള വിദ്വാന്മാരെ അറിയായ്കയാൽ ദാഹിച്ച വെള്ളംകൂടി കൊടുക്കുന്നതിനു സംഗതി വരുന്നില്ല എന്നറിക.

ആലസ്യോപഹതാവിദ്യാ പരഹസ്തഗതാഃ സ്ത്രീയാഃ
അല്പബീജം ഹതം ക്ഷേത്രം ഹതം സൈന്യമനായകം

അർത്ഥം - ആലസ്യംകൊണ്ടു വിദ്യയും മറ്റൊരുത്തന്റെ കൈയ്ക്കൽ പോയ സ്ത്രീകളും യാതൊരു കണ്ടത്തിൽ വിത്തിട്ടാൽ പുഷ്ടിയായ മുളയില്ലയോ ആ കണ്ടവും യാതൊരു സൈന്യത്തിനു യജമാനൻ ഇല്ലാതായി വരുന്നുവോ ആ സൈന്യവും നശിച്ചു പോകുമെന്നറിക.

അപുത്രസ്യഗൃഹം ശൂന്യം ദിക് ശൂന്യാനുഹ്യബാന്ധവാ
മൂർഖസ്യഹൃദയം ശൂന്യം സർവശൂന്യം ദരിദ്രതാ.

അർത്ഥം - കുട്ടികളില്ലാത്ത വീടും ബന്ധുക്കളില്ലാത്ത ദേശവും മൂർഖന്റെ ഹൃദയവും ശൂന്യമാകുന്നു. ദാരിദ്ര്യം വന്നവനു സർവ്വവും ശൂന്യമെന്നറിക.

വ്യാളാശ്രയാപി വിഫലാപി സകണ്ടകാപി
വക്രാപി പങ്കിലഭാവാപി ദുരാസദാപി
ഗന്ധേനബന്ധുരിഹ കേതകപുഷ്പവല്ലീ
ഏകോഗുണഃ ഖലു നിഹന്തി സമസ്തദോഷാൻ.

അർത്ഥം - പാമ്പുള്ള സ്ഥലത്താകയും കായ്ക്കാത്ത മരമാകയും മുള്ളുകൊണ്ട് അസഹ്യമാകയും വളഞ്ഞ ഇലയുള്ളതാകയും ചെളിയിൽ നില്ക്കുന്നതാകയും ഈവക ദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ട് അടുക്കൽ ചെല്ലാൻ വഹിയാ എങ്കിലും സൗരഭ്യമാകുന്ന ഒരു പൂർണ്ണഗുണംകൊണ്ട് കൈതപ്പൂവ് സകല ദോഷങ്ങളെയും കള യുന്നു എന്നറിക.

ഗുരുരഗ്നിർ ദ്വിജാതീനാം
വർണ്ണാനാം ബ്രാഹ്മണോ ഗുരുഃ
പതിരേവ ഗുരുസ്ത്രീണാം
സർവസ്യാഭ്യാഗതോ ഗുരുഃ

അർത്ഥം ബ്രാഹ്മണർക്ക് അഗ്നി ഗുരുവാകുന്നു. ക്ഷത്രിയാദി മൂന്നു വർണ്ണങ്ങൾക്കും ബ്രാഹ്മണൻ ഗുരുവാകുന്നു. സ്ത്രീക ൾക്കു ഭർത്താവ് ഗുരുവാകുന്നു. സർവ്വജനങ്ങൾക്കും അഭ്യാഗ തൻ (വഴിപോക്കൻ) ഗുരുവാകുന്നു. മദ്ധ്യാഹ്നസമയത്ത് അന്നം യാചിച്ചു വന്നവൻ അഭ്യാഗതനെന്നറിക.

വിദ്യാവിധിവിഹീനേന കിം കുലീനേന ദേഹിനാം
അകുലീനോപി വിദ്യാഢ്യോ ദൈവതൈരപിവന്ദ്യതേ.

അർത്ഥം - ഉത്തമവംശത്തിൽ ജനിച്ചാലും വിദ്യയില്ലാത്തവൻ ആരാലും മാന്യനല്ല. അധമവംശത്തിൽ ജനിച്ചാലും വിദ്വാനായാൽ ദേവകളും മാനിക്കുമെന്നറിക.

ഗുരുശുശ്രൂഷയാ വിദ്യാ പുഷ്കലേന ധനേന വാ
അഥവാ വിദ്യയാ വിദ്യാ ചതുർത്ഥന്നോപലഭ്യതേ.

അർത്ഥം - എല്ലായ്പോഴും ഗുരുവിനെ ശുശ്രൂഷിച്ച് വിദ്യ പഠിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ ദ്രവ്യം കൊണ്ട് ഗുരുവിനെ തൃപ്തിവരുത്തി പഠിക്കണം. ആയതല്ലെങ്കിൽ ഒരു വിദ്യ അങ്ങോട്ടു പഠിപ്പിച്ച് ഒരുവിദ്യ ഇങ്ങോട്ടു പഠിക്കണം. ഈ മൂന്നു വിധമല്ലാതെ നാലാമത് ഒരു വിധം ഇല്ലെന്നറിക.

ജലബിന്ദുനിപാതേന ക്രമശഃ പൂര്യതേ ഘടഃ
തഥാഹി സർവവിദ്യാനാം ധർമ്മസ്യ ച ധനസ്യ ച

അർത്ഥം - മഴയത്ത് ഒരു കുടം വച്ചാൽ മഴത്തുള്ളികൊണ്ട് ക്രമേണ കുടം നിറയുന്നതുപോലെ ധർമ്മവും ധനവും വിദ്യയും ക്രമേണ വർദ്ധിക്കുമെന്നറിക.

വിദ്യാ ശസ്ത്രഞ്ചശാസ്ത്രഞ്ച ദ്വേ വിദ്യാ പ്രതിപത്തയേ
ആദ്യാഹാസായവൃദ്ധത്വേ ദ്വിതീയാദ്രിയതേ സദാ

അർത്ഥം - ആയുധവിദ്യയും ശാസ്ത്രവിദ്യയും വേണ്ടതുതന്നെ എങ്കിലും ആയുധവിദ്യ വയസ്സുകാലമായാൽ ഹാസ്യമായിത്തീരും. ശാസ്ത്രവിദ്യ എല്ലാകാലവും മാനിക്കപ്പെടുമെന്നറിക.

കാമധേനുസമാവിദ്യാ സദൈവ ഫലദായിനീ
പ്രവാസേമാതൃവത്തസ്മാൽ വിദ്യാഗുപ്തം ധനംസ്മൃതം

അർത്ഥം - വിദ്യ കാമധേനുവിനെപ്പോലെ ഇച്ഛിച്ചതൊക്കെ തരും. വിശേഷിച്ച് ദൂരയാത്രയിങ്കൽ അമ്മയെപ്പോലെ രക്ഷിക്കും. അതുകൊണ്ട് വിദ്യ നിധിപോലെ ഗൂഢമായിരിക്കുന്ന ധനമാകുന്നു എന്നറിക.

അനഭ്യാസേവിഷം വിദ്യ അജീർണ്ണോഭോജനം വിഷം
വിഷം സഭാദരിദ്രസ്യ വൃദ്ധസ്യ തരുണീവിഷം

അർത്ഥം - അഭ്യാസമില്ലാത്തവനു വിദ്യ വിഷമാകുന്നു. അജീർണ്ണമുള്ളവനു ഭോജനം വിഷമാകുന്നു. ദരിദ്രന് സഭ വിഷമാകുന്നു. വയസ്സന് യൗവ്വനയുക്തയായിരിക്കുന്ന സ്ത്രീ വിഷമാകുന്നു എന്നറിക.

വിദ്യാമിത്രം പ്രവാസേഷു ഭാര്യാമിത്രം ഗൃഹേഷു ച
രോഗീണാമൗഷധംമിത്രം ധർമ്മോമിത്രം മൃതസ്യ ച

അർത്ഥം - യാത്രയിങ്കൽ വിദ്യ ബന്ധുവാകുന്നു. ഗൃഹത്തിൽ ഭാര്യ ബന്ധുവാകുന്നു. രോഗിക്ക് ഔഷധം ബന്ധുവാകുന്നു. മരിച്ചവനു സുകൃതം ബന്ധുവാകുന്നു എന്നറിക.

വിദ്യാപ്രശസ്യതേ ലോകൈർവിദ്യാസർവത്രഗൗരവാ
വിദ്യയാ ലഭതേ സർവം വിദ്വാൻ സർവത്ര പൂജ്യതേ

അർത്ഥം - ലോകത്തിൽ പ്രശസ്യയായിട്ടും മാന്യയായിട്ടും ഉള്ളത് വിദ്യയാകുന്നു. വിദ്വാന് ഒരു വസ്തുവും ദുർല്ലഭമല്ലെന്നറിക.

വിദ്വത്വഞ്ചനൃപത്വഞ്ച നൈവതുല്യം കദാചന
സ്വരാജ്യേപൂജ്യതേരാജാ വിദ്വാൻ സർവത്രപൂജ്യതേ

അർത്ഥം - വിദ്വാനും രാജാവും സമന്മാരല്ല; നിശ്ചയം. അത് എന്തെന്നാൽ, രാജാവ് തന്റെ രാജ്യത്തിൽ മാത്രമേ മാനിക്കപ്പെടുന്നുള്ളൂ. വിദ്വാൻ സകല രാജ്യങ്ങളിലും മാനിക്കപ്പെടുന്നു എന്ന് അറിക.

ശുനഃപുച്ഛമിവവ്യർത്ഥം ജീവിതം വിദ്യയാ വിനാ
ന ഗുഹ്യഗോപനേ ശക്തം ന ച ദംശനിവാരണേ

അർത്ഥം - വിദ്യയില്ലാത്തവന്റെ ജന്മം നായുടെ വാലുപോലെ നിഷ്ഫലമാകുന്നു. അത് എന്തെന്നാൽ വാല് ഗൂഢദേശം മറയ്ക്കാനും ഈച്ചയാട്ടാനും ഉപകാരമാകുന്നില്ല എന്നറിക.

തഥാ *f*ഗാധഖനിത്രേണ ഭൂതലേ വാരി വിന്ദതി
യഥാ ഗുരുഗതാം വിദ്യാ ശുശ്രൂഷരധിഗച്ഛതി

അർത്ഥം - യാതൊരുപ്രകാരം കിണറു കുഴിക്കുന്നവന് അഗാധമായ ഭൂതലത്തിൽ നിന്നും വെള്ളം ലഭിക്കുന്നുവോ, അതുപ്രകാരം ഗുരുവിനെ ശുശ്രൂഷിക്കുന്ന ശിഷ്യന് വിദ്യ ലഭിക്കുന്നു എന്നറിക.

ശ്ലോകേനവാ തദർദ്ധേന തദർദ്ധാർദ്ധാക്ഷരേണവാ
അവന്ധ്യം ദിവസം കുര്യാത്ധ്യാനാദ്ധ്യയന കർമ്മഭിഃ

അർത്ഥം - ഒരു ശ്ലോകമോ പകുതിയോ അതിൽ പകുതിയോ ഒരക്ഷരമോ ഇടവിടാതെ ദിവസംപ്രതി പഠിക്കുന്ന അല്പനുകൂടി സർവ്വവും ലഭിക്കുമെന്നറിക.

കാവ്യശാസ്ത്രവിനോദേന കാലോഗച്ഛതിധീമതാം.
വ്യസനേന ച മൂർഖാണാം നിദ്രയാ കലഹേനവാ

അർത്ഥം - വിദ്വാന്മാർ കാവ്യശാസ്ത്രവർത്തമാനങ്ങളെകൊണ്ട് കാലം കഴിക്കുന്നു. മൂഢന്മാർ ഉള്ളിൽ വ്യസനവും കലഹവും നിദ്രയും കൊണ്ടു കാലം കഴിക്കുന്നു എന്നറിക.

പിതൃമാതൃകൃതാഭ്യാസോ ഗുണിതാമേതിബാലകഃ
ഗർഭവിച്യുതിമാത്രേണ പുത്രാന്യോപിവിപണ്ഡിതഃ

അർത്ഥം - കുട്ടികളെ അച്ഛനും അമ്മയും വിദ്യാഭ്യാസം ചെയ്യിപ്പിച്ചാൽ അവർ അച്ഛനേയും അമ്മയേയും രക്ഷിക്കും. വിദ്യയില്ലാത്ത പുത്രന്മാർ ഉണ്ടാകുന്നതിലും ഗർഭം അലസിപ്പോകുന്നതാണു ഗുണം എന്നറിക.

ഏകേനാപിസുപുത്രേണ വിദ്യായുക്തേന സാധുനാ
ആഹ്ലാദിതം കുലം സർവ്വം യഥാ ചന്ദ്രേണശർവരീ.

അർത്ഥം - ഒരു പുത്രനേയുള്ളു എങ്കിലും വിദ്വാനായി നല്ലവനായിത്തീർന്നാൽ ആ വംശമൊക്കെയും സന്തോഷിപ്പിക്കും. രാത്രിയിൽ ചന്ദ്രൻ സകല ജനങ്ങളേയും സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നതുപോലെന്നറിക.

വിഷാദപ്യമൃതം ഗ്രാഹ്യം
അമേദ്ധ്യാദപി കാഞ്ചനം
നീചാദത്യുത്തമം വിദ്യാ
സ്ത്രീരത്നം ദുഷ്കുലാദപി

അർത്ഥം - വിഷത്തിൽ നിന്ന് അമൃതും അമേദ്ധ്യത്തിൽ കിടക്കുന്ന സ്വർണ്ണവും നീചങ്കൽ ഇരിക്കുന്ന വിദ്യയും ദുഷ്ടവംശത്തിലെങ്കിലും, സ്ത്രീരത്നത്തേയും സ്വീകരിക്കാം. ഈ വക ദോഷസാധനങ്ങളിൽ ഇരിക്കുന്ന ഗുണവസ്തുക്കൾ എടുക്കാൻ ശങ്കിക്കരുത് എന്നറിക.

സുകുലേയോജയേത്കന്യാംപുത്രം
വിദ്യാസു യോജയേത്
വ്യസനേയോജയേച്ഛത്രുമിഷ്ടം
ധർമ്മേഷുയോജയേത്

അർത്ഥം - കന്യകയെ നല്ല വംശത്തിൽ കൊടുക്കണം. പുത്രനെ നല്ലവണ്ണം വിദ്യ അഭ്യസിപ്പിക്കണം. ശത്രുവിനെ വ്യസനിപ്പിക്കണം. ഇഷ്ടന്മാരെ ധർമ്മത്തോടു യോജിപ്പിക്കണം എന്നറിക.

കിംഭാരസ്തുസമർത്ഥാനാം
കിം ദൂരം വ്യവസായിനാം
കോവിദേശസ്സവിദ്വാനാം
കഃപരഃ പ്രിയവാദിനാം

അർത്ഥം - സമർത്ഥന്മാർക്ക് എന്തൊരു കാര്യം സാധിക്ക വഹിയാത്തു? പ്രയത്നക്കാർക്ക് അകലമായിട്ട് എന്തൊരു വസ്തു? വിദ്വാന്മാർക്ക് വിദേശം ഏത്? പ്രിയം പറയുന്നവർക്കു ശത്രുക്കൾ ആരും ഇല്ലെന്നറിക.

ധനധാന്യപ്രയോഗേഷു
വിദ്യാസംഗ്രഹണേഷു ച
ആഹാരേവ്യവഹാരേ ച
ത്യക്തലജ്ജസ്സുഖീഭവേൽ

അർത്ഥം - നെല്ലും പണവും സമ്പാദിക്കുന്നവനും വിദ്യ അഭ്യസിക്കുന്നവനും വ്യവഹാരത്തിൽ പ്രവേശിച്ചവനും ഭക്ഷിപ്പാൻ ഇരിക്കുന്നവനും ലജ്ജ കൂടാതെയിരിക്കണമെന്നറിക.

കാകദൃഷ്ടിർബകധ്യാനം ശ്വാനനിദ്രാതഥൈവ ച
അല്പാഹാരം ജീർണ്ണവസ്ത്രമേതദ്വിദ്യാർത്ഥി ലക്ഷണം

അർത്ഥം - കാക്കയുടെ നോട്ടംപോലെയും കൊക്കിനെപ്പോലെ തൂഷ്ണിയമായിട്ടും നായയുടെ ഉറക്കം പോലെ ബോധംകെട്ട് ഉറ

ങ്ങാതെയും വസ്ത്രം പഴയതായിരിക്കയും ആണ് വിദ്യാഭ്യാസ കാലത്ത് വേണ്ടതെന്നറിക.

ആജ്ഞാമാത്രഫലം രാജ്യം ബ്രഹ്മചര്യഫലം തപഃ
പരിജ്ഞാനഫലം വിദ്യാ ദത്തഭുക്തഫലം ധനം

അർത്ഥം - രാജാവായാലത്തെ ഫലം തന്റെ കല്പന എല്ലാവരും ബഹുമാനിക്കുന്നതാകുന്നു. തപസ്സിന്റെ ഫലം ബ്രഹ്മചര്യമാകുന്നു. വിദ്യയുടെ ഫലം ജ്ഞാനമാകുന്നു. ധനത്തിന്റെ ഫലം ദാനവും ഭോഗവുമാകുന്നു, എന്നറിക.

ക്രോധാവൈവസ്വതോരാജാ
തൃഷ്ണാവൈതരണീനദീ
വിദ്യാകാമദുഘാധേനു-
സന്തോഷം നന്ദനം വനം

അർത്ഥം - കോപം അന്തകനാകുന്നു. അസാദ്ധ്യത്തിൽ ഉണ്ടാകുന്ന ഇച്ഛ വൈതരണിയാകുന്നു. വിദ്യ ആഗ്രഹിക്കുന്നതിനെ തരുന്ന കാമധേനുവാകുന്നു. സന്തോഷം നന്ദനവനമാകുന്നു എന്നറിക.

ഗുണോഭൂഷയതേരൂപം
ശീലം ഭൂഷയതേ കുലം
സിദ്ധിർഭൂഷയതേവിദ്യാം
ഭേഗോഭൂഷയതേ ധനം

അർത്ഥം - ദാനാദി ഗുണംകൊണ്ട് രൂപസൗന്ദര്യവും ശീലഗുണം കൊണ്ട് വംശപ്രസിദ്ധിയും സുകൃതപ്രാപ്തികൊണ്ട് വിദ്യയും സുഖാനുഭവം കൊണ്ടു ധനവും അലങ്കരിക്കപ്പെടുന്നു എന്നറിക.

അഗുണസ്യ ഹതം രൂപം ദുശ്ശീലസ്യ ഹതം കുലം
അസിദ്ധസ്യഹതം വിദ്യാ അഭോഗേന ഹതം ധനം

അർത്ഥം - ഗുണമില്ലാത്തവന്റെ സൗന്ദര്യവും, ദുശ്ശീലന്റെ കുടുംബവും, ജ്ഞാനമില്ലാത്തവന്റെ വിദ്യയും, സുഖമനുഭവിക്കാത്തവന്റെ ധനവും നിഷ്ഫലമെന്നറിക.

വിദ്യാർത്ഥീ സേവകഃ പാന്ഥഃ
ക്ഷുധാർത്തോ ഭയകാതരഃ
ഭാണ്ഡീ ച പ്രതിഹാരീ ച
അപ്തസുപ്താൻ പ്രബോധയേൽ.

അർത്ഥം - വിദ്യ അഭ്യസിക്കുന്നവനും രാജസേവകനും വഴിപോക്കനും വിശന്നു പരവശനായിരിക്കുന്നവനും ഭയമുള്ളവനും കാവല്ക്കാരനും ഭാണ്ഡക്കാരനും ഈ ഏഴുപേരും ഉറങ്ങുന്നതു കണ്ടാൽ ഉണർത്തണമെന്നറിക.

നീതിസാരം

15150

ദേവി ബുക്ക് സ്റ്റാൾ
ശൃംഗപുരം, കൊടുങ്ങല്ലൂർ - 680 664